Nina Tommola,
Aikuisten päihde, -mielenterveys- ja sosiaalipalvelujen päällikkö
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
9.11.2023

Lausunto Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain sekä varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lastensuojelulakia ja varhaiskasvatuslakia. Samalla muutettaisiin nuoren määritelmää ja itsenäistymisvarojen viimesijaista maksupäivää. Varhaiskasvatuslakia täsmennettäisiin lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden osalta silloin, kun lapsen varhaiskasvatus järjestetään muualla kuin lapsen kotikunnassa.

Lait tulisivat voimaan 1.1.2024. Lastensuojelulakiin säädettäisiin kuitenkin siirtymäsäännös 30.6.2024 saakka. Siirtymäajalla varmistettaisiin nuorten suunnitelmallinen siirtymä tarpeenmukaisten muiden palveluiden ja etuuksien piiriin jälkihuollon päättyessä. Jälkihuollon tarkoituksena on tukea jälkihuollossa olevaa nuorta siten, että nuori saa riittävät valmiudet itsenäiseen elämään sijaishuollon jälkeen mm. asumisen järjestäminen sekä koulutuksesta ja toimeentulosta huolehtiminen.

Nuorella on oikeus jälkihuollossa myös riittävään sosiaalityöhön ja neuvontaan, joita hän tarvitsee itsenäistymistään varten sijaishuollon päättyessä ja hänen siirtyessään tai ollessaan jälkihuollossa.

Keski-Uudenmaan lausunto lastensuojelulain muuttamisesta

Keski-Uudellamaalla on kiinnitetty erityistä huomioita nuorten aikuisten (18–24 v) palveluihin Tulevaisuuden sotekeskus hankkeessa jo 2022 alkaen. Tämän myötä on kehitteillä kokoavat aikuistuvien nuorten palvelut. Työikäisten palveluissa mielenterveys- ja päihdepalveluissa on eriytetty nuorten työntekijät palvelujen sisällä omaksi ryhmäksi toimimaan verkostomaisesti muiden nuorten työntekijöiden kanssa. Aikuissosiaalityössä on nimeäminen ja eriytys työn alla. Aikuistuvien nuorten työntekijöille on muodostettu ammattilaisverkosto, jossa kohtaavat eri palvelujen työntekijät ja työstävät nuorten palvelukokonaisuutta yhdessä eteenpäin aina senhetkisen tarpeen mukaisesti. Toimintaa luotsaavat palvelualueilta nimetyt esihenkilöt yhdessä ja verkostoon kuuluvat Keusoten palvelut laajasti.

Nuorten aikuisten jälkihuollon palvelut henkilöstöineen siirtyivät lastensuojelusta Työikäisten palveluihin toukokuussa 2023 ja siellä aikuissosiaalityön vierelle omaksi nuorten aikuisten jälkihuollon palveluksi. Mikäli ikärajan lasku toteutuu, 23–24-vuotiaat jälkihuoltonuoret kuuluvat jatkossa 18–24-vuotiaiden nuorten

aikuisten palveluihin. Tällöin osa työntekijöistä siirtyisi mahdollisesti jälkihuollosta nuorten aikuisten palveluihin. Toisena vaihtoehtoa olisi, että sama työntekijä jatkaisi työskentelyä nuoren kanssa vaihtaen lakia lastensuojelulaista sosiaalihuoltolaiksi. Tässä työtä siirrettäisiin nuorten sosiaalipalveluista jälkihuollon työntekijälle. Haasteellisimmissa asiakkaissa olisi hyvä voida käyttää harkintaa ja pidentää jälkihuollon asiakkuutta sosiaalityön harkintaan perustuen. Sosiaalihuoltolain nojalla on myös mahdollista antaa nuorille riittävää sosiaalityötä ja tarpeen mukaisia tukipalveluja.

Keski-Uudenmaan lausunto varhaiskasvatuslain 6 ja 60 §:n muuttamisesta

Esityksessä selkiytetään varhaiskasvatuksen järjestäjän (kunnan) oikeutta laskuttaa kustannukset kuntaan sijoitetun lapsen ensisijaisesti järjestämis- ja kustannusvastuussa olevalta lapsen kotikunnalta. Tämä on hyvä, koska 1.1.2023 hyvinvointialueiden toiminnan alkaessa on syntynyt epäselvyyttä siitä, onko kyseessä varhaiskasvatuksen kustannukset vai sijaishuollon kustannukset. Varhaiskasvatuslain mukaan kunta vastaa varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja saa siihen peruspalveluiden valtionosuutta. Hyvinvointialueiden alkaessa kunnilta ei ole siirretty rahoitusta sijoitettujen lasten varhaiskasvatuksen kustannuksiin. Sijoitetulla lapsella on yhtä lailla, kuin omien vanhempiensa kanssa asuvilla lapsilla subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen, eikä sitä tule siirtää sijaishuollon palveluksi, joka edellyttäisi palvelun myöntämistä lastensuojelun palveluna osana lapsen asiakassuunnitelmaa. Vuoden 2023 aikana sijoitettujen lasten oikeusturva on jo heikentynyt, kun järjestäjät ovat kieltäytyneet myöntämästä sijoitetulle lapselle varhaiskasvatuspaikkaa ilman kotikunnan maksusitoumusta. Kotikunnat on puolestaan katsoneet sijoitetun lapsen varhaiskasvatuskustannusten sisältyvän sijaishuollon kustannuksiin, eivätkä ole myöntäneet maksusitoumusta. Hyvinvointialue on joutunut turvaamaan sijoitetuille lapsille varhaiskasvatuslain mukaisen subjektiivisen oikeuden. Sijoitetun lapsen varhaiskasvatuskustannuksista on ennen hyvinvointialueuudistusta vastannut lapsen kotikunta ja tämä käytäntö on myös lainsäädännöllisesti hyvä täsmentää, ettei sijoitettujen lasten oikeusturva heikkene.

Keski-Uudenmaan Hyvinvointialue hyväksyy sellaisenaan Varhaiskasvatuslakiin ehdotetut muutosesitykset.